

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Pe pošti prejemana velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemana velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2, II., 28.

Naznanila (inzerati) se sprejemajo in velja trisporna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr. če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izveniši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 37.

V Ljubljani, v četrtek 14. februarija 1889.

Letnik XVII.

Časnikarstvo pa katoliško duhovenstvo.

Nedavno so dunajski listi objavljali, da je cesar z najmilostejšimi in najtoplejšimi izrazi pohvalil domače časnikarstvo, zlasti pa časnikarstvo dunajsko zaradi pisave njegove v dneh splošnjega žalovanja. Kdor je imel priliko čitati raznotere časnike, mora pritrđiti pohvali cesarjevi; v vseh listih, tudi takih, ki nam sicer niso ravno vzor avstrijskega rodoljuba, nahajajo se članki polni najglobokejšega sočutja in najprisrčnejše udanosti do cesarske rodbine. Edino izjemo dela Schönererjev list „Die unverfälschten deutschen Worte“, ki z besedico ne omenja cesarjevičeve smrti, in na prvem mestu objavlja članek „Heil dem deutschen Kaiser Wilhelm II.“, v katerem z navdušenimi izrazi preslavlja nemškega cesarja.

Ali kdor natančneje pozna posamezne časnike in zlasti židovske časnikarje dunajske, tudi vé, zakaj so tako pisali, ter se po omenjenih rodoljubnih spisih in ganjivih poročilih v svoji sodbi o pravih namenih židovskih liberalnih listov ne dá motiti.

Dunajski časnikarji za dober denar strežejo tudi vnanjim listom; skoraj vsak imenitnejši izmed njih je stalen dopisnik kakega veljavnega nemškega, francoskega ali angleškega časnika. Da si prislužijo več denarja ter zvedó najskrivnejše reči, ti ljudje s čudovito, le židom prirojeno predrznostjo in nesramnostjo stikajo po novicah in se kakor izstradani volkovi klatijo po najbolj smradljivih in najbolj negnusnih kotih, kjer iščejo še oglodanih kosti. Kaj tedaj storé ti obadoviči, ko se po konfiskaciji nekaterih svojih listov kakor „N. Fr. Presse“, „N. W. Tagblatt“ itd. prepričajo, da v domačih časnikih ne morejo med svet spraviti lažnjivih in obrekljivih pravljic in ostudnih babjih čenč, ki jih je rodila sprijena orientalska domišljija, ali katere je kak gladen židovski vohun kje v kaki smradljivi besnici pobral? Obrnejo se do vnanjih listov in se za neprijetni post, kateri so si morali proti svoji volji doma naložiti, odškodujejo s tem, da z nekako pe-

klensko slastjo pripovedujejo najčudnejše pravljice ter po tem potu dražijo dinastični čut narodov in izpodkopavajo monarhično podlago naše avstrijske države.

Novi dunajski list „Deutsches Volksblatt“ ima v nedeljskem listu poseben članek z naslovom „Die jüdische Pressmeute“, v katerem ostro šiba to negnusno vedenje židovskih časnikarjev, in ki ga hočemo v glavnih stvareh ob kratkem posneti.

„Ako pomislimo“, pravi omenjeni list, „da ravno isti časnikarski Hebrejci, ki tukaj prepevajo lojalno-patrijotične psalme in se takorekoč med seboj skušajo, kdo boče z obilnejšimi frazami bolje razodeval globoko žalost svoje lojalitete, in ki se kakor plačane žalovalne babe ali pa srečni dediči prisiljeno jokajo, vnanjim listom pošiljajo umazane spise in blago, iz katerega izdelujejo orožje zoper monarhično načelo, še bolj se množi stud nad načinom, kako znajo ti ljudje žalosten dogodek porabiti v svoj dobiček! Od istih peres, ki so ravnokar s hinavsko ganjenostjo opisovala neizmerno tugo in preslavljala pokojnega kot „cvet pravne človečnosti“, kot „mladeniškega junaka in svetovnega modrijana“, precej zatem prihajajo nesramne zabavljice, ki sramoté spomin pokojnega in množé bolečine njih, ki v njem obžalujejo svojega sina, svojega soproga!

Nekemu berlinskemu časniku se je z Dunaja brzojavilo: „Dunajski liberalni časniki res z besedico niso omenjali govoric, ki so se raznašale po mestu“. Smo bili li vsi slepi, vpraša „D. Volksblatt“? Ali se je nam morda le sanjalo, kako je to časnikarstvo prvo uradno poročilo o smrti cesarjevičevi zavijalo in obračalo, kako je s skrivnostnimi namigljivi v prebivalstvu toliko časa gojilo dvome, da so morali izdati drugo uradno poročilo, s katerim se je prvo preklicalo, samo da bi se ne raznašale še groznejše pravljice? Ljudstvo bi se bilo s prvim naznanilom zadovoljilo in ne bi bilo viharo-divje trkalo na hišna vrata in od nesreče zadetega očeta sililo k razodetvam, ki so morale pomnožiti njegove grenke bolečine! Ali časnikarstvo je razsajalo in bobnelo, pokašljevalo in sikalo ter ni nehalo razširjati skrivnostnih novic in govoric, dokler ni prišlo

na dan, kar mu iz dveh vzrokov prav močno ugaja: prvič, da more zopet enkrat s prisrčnim veseljem svetu pripovedovati reči, nad katerimi se ljudje zgledujejo; drugič, da strašni dogodek porabi v drug namen, ki ga je s predrzno nesramnostjo razodel berlinski židovski časnikar Levysohn, ki čenča, da je ta sunek v srce zadel naše cesarstvo, in da bodo nasledki njegovi ne sicer takoj, gotovo pa v bližnjem času prišli na dan.“

Pa to hinavsko početje liberalnim pisacem še ni bilo dovolj; menda so se bali, da utegne vendar-le kdo zapaziti njih brezznačajno dvojezičnost, ki se nikakor ne strinja s pravim rodoljubjem, ter jih zaradi tega prav pošteno prijeli, zato si na vso moč prizadevajo javno mnenje od sebe kam drugam obračati. V svoj črni namen so si izbrali katoliško duhovenstvo, katero jim je že od nekdaj trn v peti, ne samo zaradi tega, ker brani sv. katoliško cerkev, ampak ker je tudi najmočnejši steber cesarskega prestola, ki ga hočejo brezverci z altarjem vred podreti. Komaj slišijo, da nekateri duhovniki niso precej na prvi mah napravili cerkvenih molitev za pokojnega cesarjeviča, da na ljubljanski škofiji ni vihrala črna zastava, v Gradcu pa da je drugi dan zopet zginila raz cerkveni stolp, da po nekaterih cerkvah pokojnemu še o pogrebu njegovem niso zvonili itd. itd., in že nastane v njih glavnih listih strašanski „haló“, ki divje odmeva tudi po najmanjših lističih, češ, zdaj vidite, da so katoliški duhovniki brez sočutja in brez rodoljuba!

Odveč bi bilo katoliške duhovnike zoper to naltolcevanje braniti in zagovarjati, saj dan za dnem iz raznih krajev obširne Avstrije dohajajo poročila o najprisrčnejšem sočutju in o britki žalosti katoliškega duhovenstva nad neizmerno izgubo, ki je zadela cesarsko hišo. To sočutje, ki se je razodevalo in se še razodeva v molitvah in v daritvi sv. maše, je gotovo prisrčnejše in pokojnemu koristnejše, kakor čenče raznih liberalnih listov, zaradi katerih je morala gospodska nekateri časnike celó konfiskovati. Brezvercem sv. maša in molitev seveda nič ne velja; oni razsojujejo žalost samo po vnanjih znamenjih, v vencih, ki se na krsto pokladajo, v

LISTEK.

Dalmatinec cesarjeviča Rudolfa.

Nepozabna ostane pač vsacemu Pražanu dōba, ko je pokojni cesarjevič Rudolf bival v „zlati, slovenski“ Pragi. Cesarjevič se ni izogibal javnosti, zahajal je rad med ljudi, in največje veselje njegovo je bilo, ako ni bil poznat.

Često ukazal je napreči jednouprežni lehák voziček, ter se je vozil sam, oblečen v lovsko suk-njico, Bog védi kodi in kam. Na taki vožnji zahajal je v vaške krčme, tam sedel k navadni kmetski mizi in prigriznil zadovoljno, kar so imeli pri hiši. Če ga niso poznali, ostal je dolgo med njimi in se je razgovarjal s priprostimi kmetskim ljudstvom. Da, često se je pripetilo, ko ga le dolgo ni bilo domov, na Hradčane, da so ga boječe iskali in prišli pónj.

Vračajoč jež se s sprehoda v grad, ni čakal, da bi mu kdo držal konja, temveč veselo je skočil raz konja, zavihtivši desuo nogo čez konjevo glavo.

Pražanom bila je osobito znana izmed njegovega spremstva orjaška postava Dalmatina Rista.

Na svojem potovanju po Dalmaciji sem zvedel, da pohaja iz Rižane v Boki kotorski. Služil je pri cesarjeviču za psičarja. Bil je istinit jugoslovanski junak, iskrenih očij in črnih lās. Vedno je hodil v svoji narodni noši, za pasom imel je cel arzenal samokresov in nožev. Kmalu se je naučil še dosti dobro češki, nemški je znal samo nekoliko besedij. Po jugoslovanskem običaji je tikal vsacega, torej tudi cesarjeviča. Privadil se je tudi v kratki dōbi češki hmelovini (pivu) in bil je tedaj vsakdanji gost v neki gostilni na Mali strani, „u Montákú“ (pri Montagu), kjer je rad srkal smihovski ležak. Risto je bil odkritosrčnega značaja in zaradi tega jako priljubljen pri cesarjeviči.

Nečega dne se kar naenkrat prikaže v cesarjevičevi dvorani. Komornik, ki mu ni bil kaj nagnjen, neče ga pustiti dalje. Toda naš korenjak ni poznal šale, prime komornika ter ga postavi kot pero lepo v kot, in predno se je zavedel komornik, stal je naš brate kakor sveča nepremišno pred cesarjevičem.

„Kaj hočeš?“ vpraša ga Rudolf ves začuden. Dalmatinec se zadrežno nasmeje, na to pa jame narekavati svojo prošnjo: Da je srečen, ker

ima tako vrlega in vzvišenega gospodarja, služba mu je všeč, Praga tudi, vse mu je povšeči, vendar sreča njegova ni popolna, manjka mu nekaj — malenkost — žepna urica!

Smejoč posluša prestolonaslednik prošnjo njegovo.

Odpré torej predalec pisalne mizice ter mu dá, naj si izbere jedno. V predalcu ležalo je pet žepnih uric, jedna krasnejša od druge. Toda Risto je bil zajedno pohleven in pomišlja; urice si ni hotel sam izbrati, prepustil je to svojemu vzvišenemu gospodu. Dobil je težko zlato uro.

Ves presenečen se zahvali po svoje in poljubuje svojemu gospodu roki.

„Imaš li tudi verižico?“ vpraša ga cesarjevič, ko Risto odhaja.

Pravi, da ne.

„Tedaj si jo kje kupi in račun daj tajniku.“ Ko srečni Dalmatinec dospeje v preddvorano, bila je radost njegova brezmejna. Komornika zgrabi okolo pasu in jame ž njim, dasi se je zeló branil, plesati v opankah po blestečih parketah, da se je vse treslo. To rajanje privabi tudi cesarjeviča. Tako se še nikoli ni smejal pokojni cesarjevič v svojem

